

Prof. Dr. MÜJDAT ŞAKAR

Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku
Anabilimdalı Öğretim Üyesi

SOSYAL SİGORTALAR UYGULAMASI

Yenilenmiş ve Genişletilmiş
ONBİRİNCİ BASKI

Beta

Yayın No : 3162
Hukuk Dizisi : 1550

11. Baskı – Ekim 2014 – İSTANBUL

ISBN 978 - 605 - 333 - 191 - 9

Copyright© Bu kitabın bu baskısının Türkiye'deki yayın hakları BETA Basım Yayım Dağıtım A.Ş.'ye aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Dizgi : Beta Basım A.Ş.

Baskı - Cilt : Pasifik Ofset Ltd. Şti.

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2

34310 Haramidere/İSTANBUL

Tel: 0212 412 17 77 Sertifika No: 12027

Kapak Tasarım : Gülgonca Çarpık / Can Şakar

Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. (Sertifika No: 16136)

Narlıbahçe Sok. Damga Binası

No: 11 Cağaloğlu -İSTANBUL

Tel : (0-212) 511 54 32 - 519 01 77

Fax: (0-212) 513 87 05 - 511 36 50

www.betayayincilik.com

İki Mustafa'ya....

*Ülküsüne gönül verdiğim
Mustafa Kemal ATATÜRK'ün
ve
Sevgili Babam Mustafa Fevzi ŞAKAR'ın
aziz ruhlarına fatihalarımla...*

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği!

Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır. **Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin!** Bu imkân ve şerait, çok nâmüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. **Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.**

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asîl kanda, mevcuttur!

Genç Arkadaş! Öğrenim hayatının en başından beri ders kitaplarının ilk sayfalarında gördüğün Ata'nın bu sözleri sanadır! Hâlâ okuyup düşünmediysen, yarın çok geç olabilir! M.Ş.

SUNUŞ

İlk baskısı Mart 1994'de "Sosyal Sigortalar Uygulaması El Kitabı", olarak yayınlanan bu kitap, esas olarak çeşitli meslek kuruluşları ve sendikalarda zaman zaman yürüttüğümüz eğitim seminerleri çerçevesinde, **kısa ve özlü** bir ders notuna duyulan ihtiyaç ve talepten doğdu. Ancak, birçok okulda da ders kitabı olarak büyük ilgi gördü. Kitap her baskıda ilavelerle "el kitabı" özelliğinden biraz uzaklaşsa da, ders kitabı niteliğini korumaktadır.

Sosyal Güvenlik Hukuku, çok ayrıntılı geniş bir mevzuata sahiptir. Kanun, yönetmelik, tebliğ, genelge, içtihat ve öğreti olarak oldukça zengindir. Bu konuda yazılacak binlerce sayfalık bir kitap bile yetersiz kalabilir. Ne var ki, bir yarıyıllık ders süresi içinde okutulan Sosyal Güvenlik Hukuku dersi çerçevesinde, tüm konuları ele almak imkânsız olduğu gibi, gerekli de değildir. **Ders kitabı** öğrenciye sadece bir anahtar verir. Öğrenci, bu anahtarı kullanarak uygulamaya yönelik çok geniş kapsamlı başvuru kitaplarına her zaman ulaşabilir.

Kısacası, elinizdeki kitap, bir "**sosyal güvenlik kataloğu**" değildir. Toplumdaki her kesimin, primli veya primsiz sosyal güvenlik rejimi ile ilgili her türlü sorusunun cevabını bu kitapta bulması mümkün değildir. Biz özellikle, eski adı SSK'lı yeni adı "**4/a'lı**" olan kesimin sosyal güvenliğiyle ilgili olarak, bir İktisat veya İşletme Fakültesi öğrencisi için gerekli gördüğümüz bilgileri vermekle yetindik. Sayfa sayısı arttıkça doğal olarak fiyatı da artan, elde edilmesi ve okunup anlaşılması öğrenci için ızdıraba dönüşen bir kitap olsun istemedik.

Bu zorunlu açıklama "**Kitabınızı aldım, ama aylığımın nasıl hesaplandığını öğrenemedim!**" diye sitem eden vatandaşlar içindi. Malûllük, yaşlılık ve ölüm aylıklarının 4/a, 4/b ve 4/c sigortalıları için nasıl hesaplandığını anlatabilmek, en az bu kitap hacminde bir kitap daha yazmak demektir. Öğrenci için ise bu gereksiz bir bilgidir.

Bu anlayışla hazırladığımız kitabımızın yenilenmiş ve genişletilmiş 11.baskısının, öğrencilerimizin ders kitabı ihtiyacına cevap vermekten öte bir iddiası yoktur. Gözden kaçmış hata ve eksikliklerin sorumluluğu elbette bize aittir. Kitabın yayımı-

nı sağlayan **Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.**’nin değerli yönetici ve emekçilerine, özellikle yayıma hazırlayan Sayın **Gülgonca Çarpık**’a teşekkürlerimizi sunarız.

Prof. Dr. Müjdat ŞAKAR

Yedikule, 07.10. 2014

e-posta: mujdatsakar@mynet.com

www.mujdatsakar.net

İÇİNDEKİLER

Birinci Bölüm GENEL ESASLAR

§ 1. SOSYAL GÜVENLİK KAVRAMI

I. SOSYAL GÜVENLİK TERİMİ	3
II. SOSYAL TEHLİKELER VE TÜRLERİ	4
1. Sosyal Tehlike Kavramı	4
2. Sosyal Tehlikelerin Sınıflandırılması	4
III. SOSYAL GÜVENLİĞİN TANIMI	5
IV. SOSYAL GÜVENLİĞİN NİTELİKLERİ	6
1. Bir Sistem Oluşturması	6
2. Bütün Toplumu Kapsamaya Yönelmesi	6
3. Bütün Sosyal Tehlikeleri Konu Alması	7
4. Bir İnsan Hakkı ve Devlet Görevi Olması	9
5. Primli ve/veya Primsiz Rejimlerle Yürütülmesi	9
V. SOSYAL GÜVENLİĞİ SAĞLAMA YOLLARI	10
1. Bireysel Tasarruf	10
2. Topluca Tasarruf	10
3. Dinî ve Ahlâkî Yükümlülükler ve Sosyal Dayanışma Anlayışı	11
4. İşverenin Sorumluluğu	11
5. Özel Ticarî Sigortalar	12
6. Devlet Eliyle Örgütlenen Sosyal Güvenlik Programları	12
OKUMA PARÇASI/KÜRESEL MEKANİZMA NASIL İŞLER?	12

§ 2. SOSYAL GÜVENLİĞİN GELİŞİMİ

I. GENEL OLARAK	14
II. DÜNYADAKİ GELİŞİM	14

1. Sanayileşme Öncesi Dönem	14
2. Sanayi Devriminden II. Dünya Savaşına Kadarki Dönem	15
3. II. Dünya Savaşından Günümüze Kadarki Dönem	18
a) Beveridge Raporu'ndaki İlkeler	18
b) Küreselleşmenin Etkisi	19
c) Neo- Liberalizmin Dayatması: Şili Modeli	24
III. ÜLKEMİZDEKİ GELİŞİM	28
1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	28
a) Geleneksel Sosyal Güvenlik Düzeni	28
b) Osmanlı Toprak Düzeninin Sosyal Güvenlik İşlevi	29
c) Devlet Bütçesinden Emekli Aylığı Bağlanması	29
ç) Yardımlaşma Sandıklarının Kurulması	30
2. Cumhuriyet Dönemi	31
a) 1923-1980 Dönemi	31
b) 1980- 1999 Dönemi	33
c) 1999- 2003 Dönemi	34
ç) 2003 Sonrası Dönem	35
aa) <i>Ehliyetsiz Ellerde Yapılan Reform (?)</i>	35
bb) <i>Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı ve Kanunun Yürürlüğe Gireceği Tarihin Ertelenmesi</i>	36
cc) <i>Reformda IMF Gölgesi</i>	38
çç) <i>Reformun Sebebi: Neo-Liberalizm!</i>	39
dd) <i>Reform: Yarım Asrı Aşan Sosyal Güvenlik Hukuku Birikiminin Yok Oluşu!</i>	40
IV. TÜRK SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ İÇİN ÖNERİLER	43
1. SGK Yönetimi Özerk ve İnisiyatif Sahibi Olmalıdır	43
2. Sosyal Güvenlik Kurumu Malî Açıdan Güçlendirilmelidir	43
3. Sigorta Kaçakları Sıkı Denetimle Önlenmelidir	44
OKUMA PARÇASI/5510 ya da "Şaka Gibi Kanun"!	45

§ 3. SOSYAL GÜVENLİK HUKUKUNUN KAYNAKLARI VE SOSYAL GÜVENLİKLE İLGİLİ BİLİM DALLARI

I. GENEL OLARAK	50
II. SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU	50
1. Sosyal Güvenlik Hukukunun Hukuk Sistemi İçindeki Yeri	50
2. Sosyal Güvenlik Hukukunun Kaynakları	51

a) Ulusal Kaynaklar	51
b) Uluslararası Kaynaklar	52
aa) Çok Taraflı Sözleşmeler	52
bb) İki Taraflı Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri	55
III. TİCARİ SİGORTA HUKUKU	56
IV. ANAYASA HUKUKU	58
V. SOSYAL GÜVENLİK EKONOMİSİ	59
VI. SOSYAL GÜVENLİK SOSYOLOJİSİ	59
VII. DEMOGRAFİ	59
OKUMA PARÇASI/BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ SOSYAL SİGORTALARIN YERİNİ ALABİLİR Mİ?	61

§ 4. SOSYAL GÜVENLİĞİN FİNANSMANI

I. GENEL OLARAK	62
II. PRİMLİ VE PRİMSİZ SOSYAL GÜVENLİK REJİMLERİ	63
III. FİNANSMAN KAYNAKLARI	64
1. Üçlü Finansman Sistemi	64
2. Primler	66
a) Sigortalılardan Alınan Primler	66
b) İşverenlerden Alınan Primler	66
c) Devlet Katkıları	66
3. Primlerin Niteliği	67

§ 5. TÜRK SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNİN YAPISI

I. SOSYAL GÜVENLİĞİ SAĞLAMAKLA GÖREVLİ KURULUŞLAR	69
1. Genel Olarak	69
2. “Sosyal Güvenlik Kurumu” Öncesi Sosyal Güvenlik Kuruluşları	70
a) SSK	70
b) Bağ-Kur	70
c) TCES	71
3. “Sosyal Güvenlik Kurumu”ndan Sonra da Varlığını Sürdüren Sosyal Güvenlik Kuruluşları	71
a) Özel Banka ve Sigorta Şirketi Sandıkları	71

b) Türkiye İş Kurumu.....	72
4. Tamamlayıcı Sosyal Güvenlik Kurumları	72
a) Amele Birliği.....	72
b) Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK)	74
c) Bireysel Emeklilik Şirketleri	76
II. SOSYAL GÜVENLİK KURUMU'NUN İDARİ YAPISI.....	78
1. Genel Olarak.....	78
2. Kurumun Görevleri	78
3. Kurumun Organları.....	78
a) Genel Kurul	78
b) Yönetim Kurulu.....	80
c) Başkanlık Teşkilatı.....	80
4. Sosyal Güvenlik Yüksek Danışma Kurulu	81
III. SOSYAL GÜVENLİK KURUMU'NUN MALİ YAPISI	82
1. Kurumun Finansal Hedeflerinin Belirlenmesi ve İzlenmesi.....	82
2. Kurumun Gelirleri ve Giderleri.....	83
3. Kurumun Taşınmaz Edinimi ve Mal Varlıklarının Hukukî Durumu	83
4. Kurumun Sahip Olduğu Muafiyetler	84
OKUMA PARÇASI/SOSYAL GÜVENLİK KURUMU 2. OLAĞAN GENEL KURULU'NUN ARDINDAN.....	85
Ş 6. PRİMLİ SOSYAL GÜVENLİK REJİMİNİN ÖZELLİKLERİ VE KAPSAMI	
I. SOSYAL SİGORTALAR “SOSYAL AMAÇLI”DIR.....	89
II. SOSYAL SİGORTA UYUŞMAZLIKLARI İŞ MAHKEMELERİNDE GÖRÜLÜR.....	90
III. ZORUNLULUK VE TEKLİK İLKESİ	91
1. Zorunluluk İlkesi	91
2. Teklik İlkesi	92
IV. 4/a KAPSAMINDA ZORUNLU YA DA İSTEĞE BAĞLI SİGORTALI SAYILANLAR.....	92
1. Hizmet (İş) Sözleşmesine Göre Çalışanlar	93
2. Koruma Bekçileri.....	93
3. Sanatçılar ve Yazarlar.....	93
4. Genelev Kadınları	95

5. Sendika Yöneticileri.....	96
6. Yabancılar ve Göçmenler	96
7. Büyükelçilik ve Konsolosluk Çalışanları.....	97
8. Usta Öğreticiler.....	97
9. Tarım veya Orman İşlerinde Hizmet Sözleşmesiyle Süreksiz Olarak Çalışanlar	97
a) 2925 Sayılı Kanuna Tabi Olan Tarım ve Orman İşçileri	97
b) 5510 Sayılı Kanun md. Ek 5'e Tabi Tarım ve Orman İşçileri	98
10. Ticari Taksi, Dolmuş ve Benzeri Toplu Taşıma Araçlarında Çalışanlar	99
11. Türkiye İş Kurumu Tarafından Düzenlenen Toplum Yararına Çalışma Programlarından Yararlananlar.....	101
V. HAKLARINDA BAZI SİGORTA KOLLARI UYGULANACAK SİGORTALILAR	103
1. Hükümlü ve Tutuklular	103
2. Çıraklar	103
3. Stajyerler	104
4. Kursiyerler	104
5. Yurt Dışına Çalıştırılmak Üzere Götürülen Türk İşçileri	104
6. Üniversitelerde Kısmi Zamanlı Çalıştırılan Öğrenciler	105
7. Ev Hizmetlerinde Çalışanlar	105
a) Ay İçinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalışanlar	106
b) Ay İçinde 10 Günden Az Çalışanlar	106
VI. SİGORTALI SAYILMAYANLAR	107
1. İşverenin İşyerinde Ücretsiz Çalışan Eşi	108
2. Konut İçinde Yapılan İşlerde Çalışanlar.....	108
3. Askerlik Hizmetini Yapmakta Olanlar.....	108
4. Yabancı Ülkede Sigortalı Olduğu Bildirilen Yabancılar	108
5. Okullarda Tatbiki Mahiyetteki Yapım ve Üretim İşlerinde Çalışan Öğrenciler,	110
6. Rehabilite Edilenler.....	110
7. 18 Yaşını Doldurmamış 4/b ve 4/c Sigortalıları.....	110
8. Tarımda Bağımsız Çalışanlardan Muafiyet Belgesi Almış Olanlar	110
9. Bağımsız Çalışanlardan Muafiyet Belgesi Almış Olanlar	110
10. Kamu İdarelerinin Dış Temsilciliklerinde İstihdam Edilen ve Bulunduğu Ülkenin Sosyal Güvenlik Kurumunda Sigortalı Olduğunu Belgeleyenler	111
VII. BAZI ÇALIŞANLARIN SİGORTALILIK DURUMU	111
1. Çalışan Emekliler	111

2. Kısmi Süreli Sözleşmeye Göre (Part-Time) Çalışanlar	112
3. Dernek Yöneticileri ve Şirket Ortakları	112
4. Serbest Bölgelerde Çalışanlar	113
VIII. İSTEĞE BAĞLI SİGORTALILIK.....	113
1. İsteğe Bağlı Sigortalı Sayılanlar	113
2. İsteğe Bağlı Sigortalılık Şartları	114
3. İsteğe Bağlı Sigortalılığın Başlangıcı ve Sona Ermesi	114
4. El Sanatları İle Uğraşan Ev Kadınları İçin İsteğe Bağlı Sigortalılık	115
IX. 4/b KAPSAMINDA SİGORTALI SAYILANLAR.....	116
1. Kendi Adına ve Hesabına Bağımsız Çalışanlar.....	116
2. Muhtarlar	116
3. Jokeyler	117
4. İsteğe Bağlı Sigortalılar	117
X. 4/c KAPSAMINDA SİGORTALI SAYILANLAR.....	117
XI. SİGORTALILIK HALLERİNİN ÇAKIŞMASI:	
HEM 4/a HEM 4/b MÜMKÜN.....	117
OKUMA PARÇASI/FABRİKANIZDAKİ ÇİNLİ TEKNİSYENİ SOSYAL SİGORTAYA BİLDİRMENİZ GEREKLİ Mİ?	118

§ 7. İŞYERİNİN VE SİGORTALILARIN KURUMA BİLDİRİLMESİ

I. İŞYERİNİN TESCİLİ	123
1. İşyeri Bildirgesi.....	123
2. İşyeri Bildirgesi İle Birlikte Verilecek Belgeler.....	124
3. İşyeri Sicil Numarası	125
4. İşyerinin Re'sen Tescili	126
II. SİGORTALILARIN KURUMA BİLDİRİLMESİ	126
1. Sigortalı İşe Giriş Bildirgesi	126
2. Sigortalıların Kendilerini Bildirmesi	127
3. Sosyal Güvenlik Sicil Numarası	127
4. Sigortalılığın Sona Ermesi Halinde Bildirim Yükümlülüğü: Sigortalı İşten Ayrılış Bildirgesi	128
5. Sigortalıların Kuruma Bildirim Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesinin Yaptırımını	128
III. SİGORTAYA BİLDİRİLMİYEN ÇALIŞMALARIN TESPİTİ: FİİLEN VE KAYDEN TESPİT- HİZMET TESPİTİ DAVASI.....	129
1. Fiilen ve Kayden Tespit	130

2. Mahkeme İlamı İle Tespit (Hizmet Tespiti Davası).....	131
a) Dava İş Mahkemesinde Hak Düşürücü Süreyi Geçirmeden Açılır	131
b) Dava İşverene Açılır, SGK Feri Müdahildir	132
c) Kurum, Yargılama Sonucu Verilecek Kararı Kesinleştikten Sonra Uygulamakla Yükümlüdür.....	134

§ 8. PRİMLER VE PRİM BELGESİ

I. PRİME ESAS KAZANÇ SINIRLARI 135

1. Özel Sektörde Çalışan 4/a Sigortalıları İçin Prime Esas Kazanç Sınırı	135
2. Çıracak ve Öğrencilerin Prime Esas Kazanç Sınırı	136
3. Kanunun Ek 5. Maddesine Tabi Olarak Tarım veya Orman İşlerinde Hizmet Akdiyle Süreksiz Olarak Çalışanların Prime Esas Kazanç Sınırı	136
4. Kanunun Ek 6. Maddesine Tabi Olarak Ticari Taksi, Dolmuş ve Benzeri Nitelikteki Şehir İçi Toplu Taşıma Araçlarında Çalışanlar İle Kültür ve Turizm Bakanlığınca Belirlenecek Alanlarda Kısmi Süreli İş Sözleşmesiyle Çalıştırılan Sanatçıların Prime Esas Kazanç Sınırı	137
5. 2925 Sayılı Kanuna Tabi Sigortaların Prime Esas Kazanç Sınırı.....	137
6. 4/b Sigortalılarının Prime Esas Kazanç Sınırı.....	137
7. Genel Sağlık Sigortalılarının Prime Esas Kazanç Sınırı.....	138

II. 4/a SİGORTALILARININ PRİME ESAS KAZANÇLARI 139

1. Prime Esas Tutulacak Kazançlar.....	139
a) Ücret ve Ücret Niteliğindeki Kazançların Prime Tabi Tutulması	139
b) Ücret Niteliği Dışındaki Kazançların Prime Tabi Tutulması.....	140
c) Sigortalıların İdari Yargı Kararları Uyarınca Görevlerine İade Edilmesi Üzerine Yapılacak İşlem.....	142
ç) Prime Esas Kazancın Üst Sınırını Aşan Ücret Dışındaki Ödemeler	143
d) Kanunda İstisna Olarak Sayılmayan Diğer Ödemeler	144
2. Kısmen Prime Tabi Tutulacak Kazançlar	144
a) Yemek Paraları	144
b) Çocuk Zammı	145
c) Aile Zammı (Yardıımı)	145
ç) İşverence Sigortalılar İçin Ödenen Özel Sağlık Sigortası Primi ve Bireysel Emeklilik Katkı Payları Tutarları.....	146

3. Prime Tabi Tutulmayacak Kazançlar	147
a) Aynı Yardımlar	147
b) Ölüm, Doğum ve Evlenme Yardımları	147
c) Görev Yollukları	147
ç) Seyyar Görev Tazminatı, Kıdem Tazminatı, İş Sonu Tazminatı veya Kıdem Tazminatı Mahiyetindeki Toplu Ödemeler ve Keşif Ücreti	147
d) İhbar Tazminatı	147
e) Kasa Tazminatı	148
III. 4/b SİGORTALILARININ PRİME ESAS KAZANÇLARI	148
IV. SADECE GENEL SAĞLIK SİGORTASINA TABİ OLANLARIN PRİME ESAS KAZANÇLARI	149
V. PRİM ORANLARI	150
1. Kısa Vadeli Sigorta Kolları Primi	150
2. Genel Sağlık Sigortası Primi	150
3. Malûllük Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları Primi	150
4. İşsizlik Sigortası Primi	150
5. Sosyal Güvenlik Destek Primi	151
6. İsteğe Bağlı Sigortalıların Primi	151
7. Çırak, Stajyer, Kısmi Süreli Öğrenci ve Kursiyerlerin Primi	151
8. Tarım veya Orman İşlerinde Hizmet Akdiyle Süreksiz Olarak Çalışanların Primi	152
9. Kısmi Süreli Çalışan Taksi Şoförlerinin ve Sanatçıların Primi	152
10. Ev Hizmetlerinde Kısmi Süreli Olarak Ayda 10 Günden Az Çalışanların Primi	153
VI. PRİMLERİN BELGELENMESİ	153
1. “e-Sigorta” Projesi	153
2. Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin Düzenlenmesi	154
3. Sigortalıların Prim Ödeme Gün Sayılarının Hesaplanması.....	157
4. Prim Ödeme Gün Sayısı ile Prime Esas Kazancın Sıfır Olması Durumunda Yapılacak İşlem	160
5. Meslek Kodlarının Girilmesi	160
6. Belge Türünün Seçilmesi.....	160
7. Eksik Gün Nedenlerinin Bildirilmesi.....	164
8. İşten Çıkış Nedenlerinin Bildirilmesi	165
9. Aylık Prim ve Hizmet Belgelerinin Kuruma Verilme Şekli ve Süresi	166
10. Aylık Prim ve Hizmet Belgelerinin Afet veya Mücbir Sebep Yüzünden Zamanında Verilememesi.....	168

VII. PRİMLERİN ÖDENMESİ.....	169
1. 4/a Kapsamında Sigortalı Olanlar Yönünden Primlerin Ödenme Süreleri	169
2. 4/b Kapsamındaki Sigortalıların Beyanda Bulunma Esasları ve Primlerin Ödenme Süreleri	170
3. Süresinde Ödenmeyen Primlere Uygulanacak Gecikme Cezası ve Gecikme Zammı	171
4. Prim Borcundan Sorumluluk.....	172
a) Primlerin Ödenmesinden İşverenle Birlikte Sorumlu Tutulanlar.....	172
b) Mirası Reddetmemiş Mirasçılardan Prim Borçlarından Sorumluluğu.....	172
c) Asıl İşverenin Alt İşveren Borçlarından Sorumluluğu ve Primlerin Hakedişlerden Kesilmesi	173
VIII. ASGARİ İŞÇİLİK UYGULAMASI	175
1. Genel Olarak.....	175
2. “Araştırma” ve “Asgari İşçilik İncelemesi”	175
3. Asgari İşçilik İncelemesi Sonucu Hesaplanan Primlerin Ödenmesi	177
4. Asgarî İşçilik Tespit Komisyonu	177
5. Uzlaşma	178
IX. PRİM TEŞVİKLERİ	179

§ 9. İDARİ PARA CEZALARI VE CEZALARA İTİRAZ USULÜ

I. GENEL OLARAK	180
II. CEZANIN UYGULANMASI	180
1. Suçun İşlendiği Tarihin Belirlenmesi	180
2. Tebliğ, Ödeme ve İtiraz	181
3. Tahakkuk ve Tahsil Zamanaşımı	182

İkinci Bölüm SİGORTA KOLLARI

§ 10. İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI SİGORTASI

I. GENEL OLARAK	191
II. İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI KAVRAMLARI	192

1. İş Kazası Kavramı	192
a) Tanım	192
b) İş Kazasının Unsurları	193
aa) Sigortalının Anı ve Zarar Verici Bir Olayla Karşılaşması	193
bb) Sigortalının Bedenen ve/veya Ruhen Zarar Görmesi	195
cc) Kaza ile Zarar Arasında İliyet Bağının Bulunması	195
c) İş Kazasının Bildirilmesi ve Soruşturulması	195
2. Meslek Hastalığı Kavramı	197
a) Tanım	197
b) Meslek Hastalığının Unsurları	197
aa) Sigortalının Çalışma Şartlarından Kaynaklanan Zarar Verici Sebeplere Uzunca Bir Süre Maruz Kalması	197
bb) Sigortalının Bedenen ve/veya Ruhen Bir Zarara Uğraması ...	197
c) Meslek Hastalığının Tespiti	197

III. İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI SİĞORTASINDAN SAĞLANAN YARDIMLAR

1. Genel Olarak	199
2. Sağlık Yardımları	199
3. Geçici İş Göremezlik Ödeneği	201
a) Geçici İş Göremezlik Ödeneğinin Tanımı	201
b) Geçici İş Göremezlik Ödeneği Almanın Şartları	201
c) İşverenin Bildirim Yükümü	202
ç) Geçici İş Göremezlik Ödeneğinin Hesaplanması	202
d) Ödenmesi	205
4. Sürekli İş Göremezlik Geliri	207
a) Sürekli İş Göremezlik Gelirinin Tanımı	207
b) Sürekli İş Göremezlik Geliri Alma Şartları	207
c) Sürekli İş Göremezlik Gelirinin Hesaplanması	208
5. İş Kazası veya Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Halinde Hak Sahiplerine Yapılan Nakdi Yardımlar	209
a) Cenaze Ödeneği	209
b) Ölüm Geliri	210
aa) Ölüm Gelirinin Tanımı	210
bb) Ölüm Geliri Alma Şartları	211
cc) Ölüm Gelirinin Hesaplanması	211
c) Evlenme Ödeneği	213

IV. İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI SEBEBİYLE KURUMUN İŞVERENE VE ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE RÜCÛU	214
OKUMA PARÇASI/SOMA'YI UNUTMA: FITRATINDA VAR!	217

§ 11. HASTALIK SİGORTASI

I. GENEL OLARAK	219
II. HASTALIK KAVRAMI	219
III. HASTALIK SİGORTASINDAN SAĞLANAN YARDIMLAR	220
1. Sağlık Yardımı	220
a) Sağlık Yardımlarının Türleri.....	220
b) Sağlık Hizmetini Verecek Kuruluşlar	221
2. Geçici İş Göremezlik Ödeneği	222
a) Prim Şartı	222
b) İlk İki Gün İçin Ödenek Verilmemesi	223
c) İstirahat Raporu Alınmış Olması	223
d) İşverenin Bildirim Yükümü	223
IV. HASTALIK HALİNDE KURUMUN İŞVERENE RÜCÛU	223
OKUMA PARÇASI/SSK HASTANELERİNİ DEVREDEN 5283 SAYILI YASA ANAYASA'YA AYKIRIDIR!	224

§ 12. ANALIK SİGORTASI

I. GENEL OLARAK	226
II. ANALIK KAVRAMI	226
III. ANALIK SİGORTASINDAN SAĞLANAN YARDIMLAR	226
1. Sağlık Yardımları	226
2. Geçici İş Göremezlik Ödeneği	227
3. Emzirme Ödeneği	227

§ 13. MALÛLLÜK SİGORTASI

I. GENEL OLARAK	229
II. MALÛLLÜK KAVRAMI	229
1. Sigortalının Sigorta Başlangıcından Sonra Malûl Sayılacak Duruma Gelmesi.....	229
2. Malûllük Halinin Tespiti	229
3. Malûllük Kapsamına Alınan Hastalıklar	231

III. MALÛLLÜK SİGORTASINDAN SAĞLANAN YARDIM:	
Malûllük AYLIĞI	232
1. Malûllük Aylığına Hak Kazanma Şartları.....	232
2. Malûllük Aylığının Hesaplanması.....	233
3. Malûllük Aylığının Başlangıcı ve Kesilmesi.....	234
IV. Malûllük SİGORTASI BAKIMINDAN ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN SORUMLULUĞU	236

§ 14. YAŞLILIK SİGORTASI

I. GENEL OLARAK	237
II. YAŞLILIK KAVRAMI	237
III. YAŞLILIK SİGORTASINDAN SAĞLANAN YARDIM:	
YAŞLILIK AYLIĞI	238
1. Genel Olarak.....	238
2. 01.05.2008 Tarihinden Önce Sigortalananların Emeklilik Şartları	238
a) 08.09.1999 Tarihinden Önce Sigortalananların Emeklilik Şartları	239
b) 08.09.1999 – 30.04.2008 Tarihleri Arasında Sigortalananların Emeklilik Şartları	242
3. 01.05.2008 Tarihinden Sonra Sigortalananların Emeklilik Şartları	244
a) Normal Emeklilik.....	244
b) İleri Yaştakiler İçin Kolaylaştırılmış Emeklilik.....	245
c) Engelliler İçin Kolaylaştırılmış Emeklilik	245
aa) % 60 Çalışma Gücü Kaybı Olanlar İçin.....	245
bb) % 60'ın Altında Çalışma Gücü Kaybı Olanlar İçin	245
ç) Maden İşyerlerinin Yeraltı İşlerinde Çalışanlar İçin Kolaylaştırılmış Emeklilik.....	246
d) Erken Yaşlanmış Olduğu Tespit Edilen Sigortalılar İçin Kolaylaştırılmış Emeklilik.....	247
e) Ağır Engelli Çocuğu Bulunan Kadın Sigortalılar İçin Kolaylaştırılmış Emeklilik.....	247
4. Fiili Hizmet Süresi Zammı, İtibari Hizmet Süresi ve Emeklilik Şartlarına Etkisi	248
5. Yaşlılık Aylığının Hesaplanması	253
a) Hesaplama Yöntemindeki Değişiklikler.....	253
b) Yeni Aylık Hesaplama Yöntemi	254

6. Yaşlılık Aylığının Bağlanması ve Kesilmesi	255
7. Yaşlılık Aylığı Almaktayken Yeniden Çalışmaya Başlayanların Durumu	257
IV. YAŞLILIK TOPTAN ÖDEMESİ VE İHYASI	258
OKUMA PARÇASI/ SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNDE KADININ YERİ	259

§ 15. ÖLÜM SİGORTASI

I. GENEL OLARAK	266
II. ÖLÜM KAVRAMI	266
III. ÖLÜM SİGORTASINDAN SAĞLANAN HAKLAR VE YARARLANMA ŞARTLARI	267
1. Ölüm Sigortasından Sağlanan Haklar	267
2. Ölüm Aylığından Yararlanma Şartları	267
a) Sigortalının Aylık Alırken veya Prim Şartını Tamamlamış Durumdayken Ölmesi	267
b) Hak Sahiplerine İlişkin Şartlar	269
aa) Dul Eşe İlişkin Şartlar	269
bb) Çocuklara İlişkin Şartlar	270
cc) Ana ve Babaya İlişkin Şartlar	271
3. Ölüm Aylığı Bağlanmayacak Haller	272
IV. ÖLÜM AYLIĞININ HESAPLANMASI	273
V. ÖLÜM AYLIĞININ BAĞLANMASI VE KESİLMESİ	273
1. Ölüm Aylığının Bağlanması	273
2. Ölüm Aylığının Kesilmesi	274
VI. ÖLÜM TOPTAN ÖDEMESİ VE İHYASI	275
VII. CENAZE ÖDENEĞİ	276
VIII. EVLENME ÖDENEĞİ	276

§ 16. İŞSİZLİK SİGORTASI

I. GENEL OLARAK	277
II. DÜNYADA İŞSİZLİK SİGORTALARI	278
III. TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK SİGORTASI	280
1. İşsizlik Sigortası Mevzuatı	280
2. İşsizlik Sigortasını Uygulayacak Kurumlar	280
3. İşsizlik Sigortası Kanununun Kapsamı	281

a) Sigortalı Sayılanlar.....	281
b) Sigortalı Sayılmayanlar.....	281
4. İşsizlik Sigortası Primleri	282
5. İşsizlik Sigortası Yardımları ve Yararlanma Şartları.....	283
a) İşsizlik Ödeneği.....	283
aa) Prim Şartının Yerine Getirilmiş Olması.....	283
bb) İş Sözleşmesinin Kanunda Gösterilen Sebeplerle Sona Ermesi.....	284
cc) İş Sözleşmesinin Askıya Alınmış Olmaması.....	286
çç) Sigortalının Türkiye İş Kurumu'na Başvurup Talepte Bulunması.....	286
b) 5510 sayılı Kanun Gereği Ödenecek Sigorta Primlerinin Ödenmesi	287
c) Yeni Bir İş Bulma, Meslek Geliştirme, Edindirme ve Yetiştirme Eğitimi Hizmetlerinin Verilmesi	287
6. İşsizlik Ödeneğinin Miktarı ve Süresi	287
7. İşsizlik Ödeneğinde Hak Düşürücü Sebepler	289
8. İşsizlik Sigortası Fonu	289
a) Fon'un Yönetimi.....	289
b) Fon'un Gelir ve Giderleri	290
c) Ücret Garanti Fonu Oluşturulması	290
ç) Kısa Çalışma Ödeneği Verilmesi.....	292
9. İdarî Para Cezaları	294
10. İşsizlik Sigortasının Değerlendirilmesi.....	295

**§ 17. TÜRK SOSYAL GÜVENLİK
SİSTEMİNDE KARŞILANAMAYAN RİSK:
AİLEVİ YÜKLER SİGORTASI**

I. GENEL OLARAK	298
II. AİLEVİ YÜKLER SİGORTASININ KAPSAMI VE SAĞLADIĞI YARDIMLAR	299
III. AİLEVİ YÜKLER SİGORTASININ ÜLKEMİZDE UYGULANABİLİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	301
OKUMA PARÇASI/"EN AZ ÜÇ ÇOCUK" TAVSİYESİ VE SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİMİZ	302

**§ 18. SİGORTA KOLLARINDA
ORTAK ESASLAR**

I. KISA VADELİ SİGORTA KOLLARINDA DİKKATE ALINMAYAN SÜRELER	304
--	-----

II. SİGORTALININ KENDİSİNDEN KAYNAKLANAN SEBEPLERLE TEDAVİ SÜRESİNİN UZAMASI, İŞ GÖREMEZLİĞİNİN ARTMASI.....	304
III. AYLIK VE GELİRLERİN BİRLEŞMESİ	305
IV. GELİR VE AYLIKLARIN DÜZELTİLMESİ, YÜKSELTİLMESİ, ALT SINIRI, ÖDENMESİ VE YOKLAMA İŞLEMLERİ	306
V. GELİR VE AYLIK BAĞLANMAYACAK HALLER	307
VI. YAŞ	308
VII. UZUN VADELİ SİGORTA KOLLARI BAKIMINDAN SİGORTALILIK SÜRESİ	308
VIII. UZUN VADELİ SİGORTA KOLLARI BAKIMINDAN ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN SORUMLULUĞU	309
IX. KURUMUN DENETLEME VE KONTROL YETKİSİ	309
X. DEVİR, TEMLİK, HACİZ VE KURUM ALACAKLARINDA ZAMANAŞIMI	311
XI. KONTROL MUAYENESİ.....	312
XII. SAĞLIK RAPORLARININ USÛL VE ESASLARININ BELİRLENMESİ.....	313
XIII. YERSİZ ÖDEMELERİN GERİ ALINMASI	313
XIV. ZAMANAŞIMI, HAKKIN DÜŞMESİ VE AVANS	314
XV. ÜCRETLERDEN KESİNTİ YAPILMAMASI, ÖZEL SİGORTALARA İLİŞKİN HÜKÜMLER VE SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMELERİNİN YÜRÜTÜLMESİ	315
XVI. ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER	315

Üçüncü Bölüm

HİZMET BORÇLANMASI VE HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ

§ 19. HİZMET BORÇLANMASI

I. SİGORTALILARIN BORÇLANABİLECEĞİ YURT İÇİ SÜRELER	319
1. Borçlanma Hakkı Verilenler	319
2. Borçlanılabilecek Süreler	320
a) Analık İzni ve Doğum Borçlanması.....	320
b) Askerlik Borçlanması.....	323
c) Memurların Aylıksız İzinde Geçen Süreleri.....	324
ç) Doktora veya Uzmanlık Öğreniminde Geçen Süreler.....	324
d) Avukatlık Stajı Süreleri.....	325
e) Tutuklulukta veya Gözaltında Geçen Süreler.....	325

f) Grev ve Lokavtta Geçen Süreler	325
g) Hekimlerin Fahri Asistanlıkta Geçen Süreleri	325
ğ) Seçim Dolayısıyla İstifa Edenlerin Açıkta Geçirdikleri Süreler	325
3. Borçlanma Başvurusu ve Borçlanma Primlerinin Ödenmesi	326
4. Borçlanılan Sürelerin Hizmet Olarak Değerlendirilmesi	326
5. Borçlanma Statülerinin Belirlenmesi	328

III. YABANCI ÜLKELERDE GEÇEN HİZMETLERİN

BORÇLANILMASI	329
1. Genel Olarak	329
2. Yurtdışı Hizmet Borçlanmasının Şartları	329
a) Türk Vatandaşı Olmak	330
b) Belirli Nitelikte Yurtdışı Süreleri Bulunmak	331
aa) Sigortalılık Süreleri	332
bb) İşsizlik Süreleri	332
cc) Ev Kadını Olarak Geçen Süreler	333
çç) Borçlandırılmayacak Süreler	333
c) Hizmetleri Belgelendirmek	334
aa) Sosyal Güvenlik Sözleşmesi Akdedilen Ülkelerde Geçen Sürelere Ait Belgeler	334
bb) Sosyal Güvenlik Sözleşmesi Akdedilmemiş Ülkelerde Geçen Sürelere Ait Belgeler	335
cc) Ev Kadını Olarak Geçen Sürelere Ait Belgeler	335
ç) Yazılı İstekte Bulunmak	335
3. Başvurulacak Kuruluş ve Birim	336
4. Borçlanma Miktarının Tespiti	337
5. Borçlanılan Hizmetlerin Değerlendirilmesi	338
6. Zorunlu Göçe Tabi Tutulduktan Sonra Türk Vatandaşlığına Alınanların Borçlanma İşlemleri	340
7. Aylık Bağlanması İlişkin İşlemler	342
a) Aylık Bağlama Şartları	342
aa) Yurda Kesin Dönüş Yapmak	342
bb) Borcun Aylığa Hak Kazanmaya Yetecek Kısmını Ödemek	343
cc) Sosyal Güvenlik Kanunlarına Göre Aylığa Hak Kazanmak	343
çç) Kuruma Yazılı Başvuruda Bulunmak	344

§ 20. HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ

I. DEĞİŞİK SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINDA GEÇEN HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ	346
1. Genel Olarak.....	346
2. 5510 Sayılı Kanundan Önce Sigortalılıkları Başlayanların Hizmetlerinin Birleştirilmesi	346
3. 5510 Sayılı Kanunun Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonra Sigortalılıkları Başlayanların Hizmetlerinin Birleştirilmesi	347
II. YABANCI ÜLKELERDE GEÇEN HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ	347
OKUMA PARÇASI/SİGORTALILIĞIN SON YEDİ YILINA DİKKAT!.....	347

Dördüncü Bölüm GENEL SAĞLIK SİGORTASI

§ 21. GENEL SAĞLIK SİGORTASININ NİTELİĞİ VE KAPSAMI

I. GENEL SAĞLIK SİGORTASININ NİTELİĞİ	353
II. SAĞLIK HİZMETLERİNDEN YARARLANMA ŞARTLARI	356
III. GENEL SAĞLIK SİGORTASININ KAPSAMI	359
1. Genel Sağlık Sigortalısı Sayılanlar	359
2. Ay İçerisinde Primleri 30 Günden Az Ödenenlerin Genel Sağlık Sigortalılığı	361
3. 18 Yaşının Altında Olup Kısmi Süreli İş Sözleşmesi İle Ay İçerisinde 30 Günden Az Çalışan Çocukların Genel Sağlık Sigortalılığı.....	362
4. Genel Sağlık Sigortalısının Bakmakla Yükümlü Olduğu Kişilerin Genel Sağlık Sigortalılığı	363
a) Genel Olarak.....	363
b) 18 Yaşından Küçük Çocukların Genel Sağlık Sigortalılığı	364
c) 18 Yaşından Büyük Erkek Çocuklarla Kız Çocukların Genel Sağlık Sigortalılığı.....	364
ç) Evlat Edinilen Çocukların Genel Sağlık Sigortalılığı	368
d) Anne ve Babanın Çocukları Üzerinden Genel Sağlık Sigortalılığı..	368

5. Yabancı Ülke Vatandaşlarının Genel Sağlık Sigortalılığı	369
6. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Genel Sağlık Sigortalılığı	369
7. İsteğe Bağlı Sigortalıların Genel Sağlık Sigortalılığı	370
IV. GENEL SAĞLIK SİGORTALILIĞININ BAŞLANGICI VE BİLDİRİMİ	371
V. GELİR TESPİTİ	372
1. Gelir Tespitine Tabi Olanlar.....	372
2. Gelir Tespiti İçin Başvuru	372
3. Gelir Tespiti İşlemleri.....	373
4. Genel Sağlık Sigortası Tescili Yapılanların Daha Sonra Durumlarında Değişiklik Olması	375
5. Gelir Testine İtiraz.....	376
6. Genel Sağlık Sigortası Tescili Yapıldığı Halde Gelir Testine Hiç Başvurmayan Kişilerle İlgili 6552 Sayılı(Torba) Kanun İle Getirilen Düzenlemeler	376
VI. GENEL SAĞLIK SİGORTALISI SAYILMAYANLAR.....	379
VII. GENEL SAĞLIK SİGORTALILIĞININ SONA ERMESİ	379

Ş 22. GENEL SAĞLIK SİGORTASINDAN SAĞLANAN SAĞLIK HİZMETLERİ

I. SAĞLANAN SAĞLIK HİZMETLERİNİN TÜRLERİ	381
1. Finansmanı Sağlanan Sağlık Hizmetleri ve Süresi.....	381
2. Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği.....	383
3. Finansmanı Sağlanan İlaçların Temin Esasları.....	384
4. Finansmanı Sağlanan Tıbbî Malzemelerin Temin Esasları	384
5. Kurumca Finansmanı Sağlanmayacak Sağlık Hizmetleri	384
II. YOL GİDERİ, GÜNDELİK VE REFAKATÇİ GİDERLERİ	385
III. YURT DIŞINDA TEDAVİ	385
IV. SAĞLIK HİZMETLERİNİN SAĞLANMA YÖNTEMİ VE SAĞLIK GİDERLERİNİN ÖDENMESİ	386
1. Sağlık Hizmetlerinin Sağlanma Yöntemi.....	386
2. Sağlık Hizmeti Sunucularının Kayıt ve Bildirim Zorunluluğu ve Kontrol Yetkisi.....	387
3. Sağlık Hizmetlerinin Ödenecek Bedellerinin Belirlenmesi	388
4. İşverenin, Genel Sağlık Sigortalısının ve Üçüncü Kişilerin Sorumluluğu	388

V. KATILIM PAYI VE İLAVE ÜCRET	389
1. Alınacak Katılım Payının Belirlenmesi	389
2. İlave Ücret	391
VI. HİZMET BASAMAKLARI VE SEVK ZİNCİRİ	392
OKUMA PARÇASI/KANSER TEDAVİSİ VE SOSYAL	
GÜVENLİK SİSTEMİMİZ	394
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	397

KISALTMALAR

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
BKK.	: Bakanlar Kurulu Kararı
Bkz.	: Bakınız
BYKP.	: Beş Yıllık Kalkınma Plânı
DPT.	: Devlet Plânlama Teşkilâtı
E.	: Esas
GSS	: Genel Sağlık Sigortası
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İş-Kur	: Türkiye İş Kurumu
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
MYÖ	: Malûllük Yaşlılık Ölüm
Nak.	: Nakleden
SSİY	: Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
TCES	: Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı
vd.	: Ve devamı
Yarg.	: Yargıtay
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
Yön	: Yönetmelik

